

Szkolenie doskonalące dla opiekunów pracujących w instytucjach dla dzieci do lat 3

Opieka i relacja z dziećmi w instytucji w świetle Konwencji o Prawach Dziecka i standardów niezbędnych

Scenariusz dla trenera

Moduł podstawowy: Wprowadzenie i integracja (180 min)

(Stworzenie atmosfery współpracy i określenie oczekiwań, dzielenie się doświadczeniami, krąg imion, wymiana w dwójkach i czwórkach, dzielenie się na forum, podsumowanie oczekiwań.)

Wstęp: komentarz trenera (5 min)

„Zanim zaczniemy dzisiejsze szkolenie, chcę powiedzieć coś ważnego. Wiem, że to spotkanie dotyczy zmian – a **zmiana prawie zawsze wiąże się z niepokojem**. Szczególnie wtedy, gdy dotyczy czegoś tak osobistego jak opieka nad dziećmi. Wiem też, że wiele z was ma **ogromne doświadczenie**. Być może nawet większe niż niektórzy twórcy tych standardów.

Dlatego chcę to powiedzieć wprost: **to nie będzie szkolenie, które ma pokazać wam, co robicie źle**. Nie ma tu jednej „słusznej metody”. Będziemy raczej wspólnie sprawdzać, **co jeszcze może wspierać dzieci, nas samych i wasze zespoły** – w tym, co już robicie.

Standardy opieki, o których dziś porozmawiamy, opierają się na czymś bardzo prostym: na prawach dziecka. Ale nie w oderwaniu od realiów.

Zatrzymamy się dziś nad pytaniami:

- **Co jest możliwe nawet wtedy, gdy nie wszystko jest idealne?**
- **Co robić, gdy rodzic oczekuje czegoś innego niż standardy?**
- **I jak możemy o siebie zadbać w tym wszystkim jako osoby pracujące z ogromnym zaangażowaniem?**

Zanim przejdziemy dalej – mam do was jedno pytanie.”

Pytanie na otwarcie (5-15 min)

Użyj narzędzia/aplikacji interaktywnej (np. Mentimeter lub innej) (5 min) albo analogowo za pomocą post-it'ów w dwóch kolorach (15 min)

Pytanie typu word cloud (chmura słów) w Mentimeter, albo post'ity:

„Z czym przychodzisz na to szkolenie? Co masz w głowie albo w sercu?”

(Można dać np. 3 odpowiedzi na osobę – krótko, jednym słowem lub krótkim hasłem)

Omawiamy rezultaty: Gromadzimy podobne wypowiedzi i odwołujemy się do nich. Zarówno oczekiwania, jak i obawy warto je omówić i „zaadresować”. Ważne, żeby było jasne co wejdzie w obszar szkolenia, a co nie. Po raz kolejny warto podkreślić że nie mamy jako prowadzący monopolu na wiedzę i będziemy razem z uczestnikami szukać pomysłów rozwiązań.

Efekty:

- Uczestniczki widzą, że **inni mają podobne obawy i wątpliwości**.
- Ty jako trener **masz dostęp do atmosfery w grupie** – np. zobaczysz słowa jak „ciekawość”, „niepokój”, „zmiana”, „zmęczenie” itd.
- Pokazuje, że „to szkolenie jest o nas” – nie tylko „dla nas”.

Podsumowanie (10 min)

„Dziękuję wam za te odpowiedzi. Widzę tu słowa, które pojawiają się w każdej grupie, z którą rozmawiam o zmianie. To zupełnie normalne, że pojawia się niepewność, opór, pytania.

I bardzo mnie cieszy, że jest też miejsce na ciekawość, refleksję, nadzieję.

W kolejnych godzinach będziemy patrzeć na opiekę nad dziećmi **oczami dziecka – i z waszej perspektywy jako praktyczek, które znają realia**.

Zapraszam was do rozmowy, do zadawania pytań i dzielenia się doświadczeniem. I do przyglądania się nie temu *czy robimy dobrze, ale co może działać jeszcze lepiej – dla dzieci i dla nas.*”

Rozmowy w parach (15 min)

Trener daje instrukcję: *Podzielmy się teraz na pary i w każdej parze każda osoba będzie miała po 2 minuty na odpowiedź na pytanie. Starajcie się, żeby utrzymywać podział: jedna osoba mówi, druga słucha. Jest to ćwiczenie*

w słuchaniu i doświadczenie dla osoby mówiącej, że może wykorzystać czas na swoją wypowiedź. Ja pilnuję czasu i powiem, kiedy macie zrobić zmianę.

(Pary zmieniają się po każdym pytaniu) poniżej pytania, nie musisz zrealizować wszystkich możesz dowolnie wybrać - prawdopodobnie będzie czas na 3 pytania:

1. Co najbardziej lubisz w pracy z małymi dziećmi? *(Co Ci daje radość, satysfakcję?)*
2. Jak trafiłaś do pracy w żłobku? Czy to był przypadek, czy świadomy wybór?
3. Z jakiego osiągnięcia zawodowego jesteś najbardziej dumna? *(Może to być nawet coś drobnego, ale ważnego dla Ciebie.)*
4. Jakie zabawy lub aktywności z dziećmi sprawiają Ci największą frajdę?
5. Jaka sytuacja z dziećmi ostatnio Cię rozbawiła albo wzruszyła?
6. Gdybyś mogła stworzyć idealny żłobek, to co by w nim na pewno było?
7. Co pomaga Ci się regenerować po trudnym dniu w pracy? *(Ulubiony sposób na relaks, oderwanie się od obowiązków.)*
8. Jakie swoje cechy lub umiejętności najbardziej wykorzystujesz w pracy z maluchami?
9. Kto Cię inspirował lub wspiera w Twoim życiu zawodowym albo osobistym?
10. Jakie masz marzenie (zawodowe lub prywatne), które jeszcze czeka na spełnienie?

Rozmowy w czwórkach + krótkie omówienie (15 min)

- Jak myślicie – co oznacza dla Was „dobra jakość opieki nad małym dzieckiem”?
- Co Wam się kojarzy ze słowem “standardy”

Standardy (60 min)

Dzielimy grupę na 5 podgrup i prosimy o znalezienie standardów (można korzystać z “kolorowej tabelki” ze standardami) dotyczących 5 tematów:

1. Plan OWE
2. Współpraca z rodzicami
3. Bezpieczeństwo dzieci
4. Doskonalenie personelu
5. Adaptacja dzieci

Podgrupy dostają numery standardów dotyczące ich tematu jako podpowiedź. Zadaniem każdej grupy jest przeczytanie standardów i zaznaczenie swoich (10 min) a potem zaprezentowanie przez 5 min pozostałym osobom o czym są ich standardy

Trener zapisuje na flipcharcie pytania dotyczące standardów „a jak zrobić? nie wiem czy to się uda w moim żłobku”, zaznaczając że możemy do tego wrócić.

Prawa dziecka - ćwiczenie - “rozsypanka” (60 min)

Układanie rozsypanki z konwencją (załącznik 1 do szkolenia):

Tabelę należy podzielić na osobne prawa (artykuły) i osobne przykłady (10 praw + 10 opisów przykładów). Uczestniczki w podgrupach dopasowują prawo do przykładów. Potem omawiamy i podajemy właściwe odpowiedzi. Warto zatrzymać się chwilę po ćwiczeniu i zapytać grupy jakie mają wrażenia po pracy z konwencją. Mogą się tu uruchomić różne trudne sytuacje, przytaczane przez uczestniczki. Warto je zapisać i jako podsumowanie ćwiczenia z prawami dziecka pokazujemy plakat “Co zrobić gdy nie wiem co zrobić?” (poniżej) i jeśli to potrzebne, można podzielić grupę na zespoły żeby opracowały pomysły na rozwiązanie trudności w codziennej pracy związane z przestrzeganiem Konwencji o Prawach Dziecka.

CO ZROBIĆ, GDY NIE WIEM, CO ZROBIĆ?

(czyli: co robić, gdy działania są w konflikcie z prawami dziecka?)

→ KROK 1 – Zatrzymaj się i nazwij dylemat

Co się dzieje? Czy problem dotyczy:

- A. konfliktu między prawem dziecka a prawem dziecka (np. autonomia vs bezpieczeństwo)
- B. konfliktu między prawem dziecka a logistyką/ zasadami grupy/ przyzwyczajeniem/ oczekiwaniami rodziców etc

↓→ KROK 2 – Zadaj sobie pytanie:

Jakie prawo dziecka może być naruszone?

(np. prawo do opieki, bezpieczeństwa, szacunku, odpoczynku...)

↓→ KROK 3 – Poszukaj rozwiązań:

Jakie są możliwe działania?

W przypadku konfliktów typu A – szukaj w szczegółach, naradź się z zespołem, poszukaj wsparcia, pamiętaj: to nigdy nie jest „zero-jedynkowe”! Wszystkie prawa dziecka są ważne.

W przypadku konfliktu typu B – Prawa dziecka są nadrzędne. Może to oznaczać, że należy wprowadzić zmianę np. w sposobie pracy, organizacji dnia albo postawić granicę oczekiwaniom rodziców.

Jakie mają skutki dla dziecka/dzieci/mnie/zespołu?

↓ ZASADA OGÓLNA:

Zawsze wybieraj to rozwiązanie, które NAJLEPIEJ CHRONI GODNOŚĆ I DOBRO DZIECKA.

Moduł 1. Zabawa małych dzieci - znaczenie, zadania opiekuna, umiejętność obserwacji i identyfikowania rozwijanych przez dziecko obszarów rozwoju (120 min)

Komentarz trenera (na otwarcie):

„Zanim zaczniemy dzisiejszą część, chcę zaprosić was do wspólnego przyjrzenia się czemuś, co każda z was dobrze zna – zabawie dzieci. Czasem słyszę od opiekunek: „*Ale jak dzieci tylko się bawią, to my nic nie robimy*”. Albo: „*Jak pozwolimy im biegać, to robi się chaos*”. I to są ważne głosy – bo w realnej codzienności zabawa to nie tylko śmiech i swoboda. To też hałas, bałagan, konflikty, poczucie straty kontroli.

Ale zabawa to też – jak pisała prof. Lilian Katz – najpotężniejszy sposób uczenia się i rozwoju dziecka. Daniel Siegel mówi, że w zabawie uruchamiamy struktury mózgu odpowiedzialne za relacje, samoregulację, kreatywność i ciekawość. A przecież właśnie tego chcemy dla naszych dzieci – i dla siebie nawzajem.

Dlatego dziś nie zapytamy „czy zabawa jest ważna?” – ale raczej: *Co robić, gdy trudno ją wspierać? Gdy zespół oczekuje czegoś innego? Gdy dzieci ‘nie chcą się bawić tak, jak trzeba’? I: Co nam samym może dać więcej odwagi, by zabawa znów stała się naszym sprzymierzeńcem, a nie dodatkowym wyzwaniem?”*

1. Obserwacja filmu + dyskusja (25 min)

Komentarz trenera: zobaczmy teraz krótki fragment swobodnej zabawy małego dziecka zaobserwujcie co robi dziecko, jak się bawi i co rozwija dzięki tej zabawie.

Uczestniczki oglądają materiał filmowy i notują co udało się zaobserwować. Trener prowadzi omówienie filmu pod kątem tego, czego dziecko uczy się i co ćwiczy w trakcie zabawy swobodnej, notuje na flipcharcie i uzupełnia.

Jeśli uczestniczki dzielą się również swoimi refleksjami, odczuciami jakie miały podczas oglądania filmu (np.: *bałagan przeszkadza mi się skupić, to jedno dziecko a w mojej grupie mam dużo więcej dzieci*, trener poświęca temu uwagę, ale nie rozwijając wątku.

Podsumowaniem ćwiczenia jest refleksja na temat naturalnego rozwoju człowieka opartego o swobodną eksplorację i zabawę.

2. Odniesienie do standardów i do konwencji o prawach dziecka (20 min) –

Uczestniczki szukają odniesień do zabawy dzieci w standardach i w konwencji o prawach dziecka w podgrupach, albo indywidualnie, potem omawiamy to na forum.

3. Analiza własnych doświadczeń i własnej praktyki (15 min)

Indywidualna praca nad kartą autorefleksji. **(Załącznik 2 do szkolenia)**

4. Planowanie własnego rozwoju (30 min)

Praca w grupach lub parach (mikro-zmiany) (15–20 min).

Wprowadzenie:

Czasem swobodna zabawa dzieci wydaje się ideałem, ale trudno go zrealizować. Chcę, żebyśmy wspólnie przyjrzeni się, co nam w tym przeszkadza – i co mimo wszystko można z tym zrobić. Skorzystamy z prostej struktury: napięcie – możliwość – potrzeba.

Wyjaśnij trzy pojęcia (możesz napisać na flipcharcie):

Element	Opis	Pytania pomocnicze
Napięcie	Co nas blokuje, co jest trudne?	Co przeszkadza we wspieraniu swobodnej zabawy?
Możliwość	Co mimo wszystko mogę zrobić, choćby w małym zakresie?	Co mogę zmienić, przetestować, sprawdzić?
Potrzeba	Co byłoby mi potrzebne, by wspierać zabawę bardziej świadomie?	Czy to wsparcie zespołu? Inne zasady? Miejsce?

Podziel uczestniczki na 3–4 grupy. Każda grupa pracuje z arkuszem lub flipchartem podzielonym na 3 części.

Ich zadaniem jest:

- o wypisać 2–3 **napięcia** z codziennej praktyki,
- o zapisać, **jake możliwości** mają mimo tych napięć,
- o zastanowić się, **czego potrzebują**, by działać skuteczniej.

Zamiast flipchartów, możesz też rozdać gotową **kartę pracy** z trzema kolumnami i miejscem na notatki.

5. Prezentacja i omówienie (30 min)

- Każda grupa prezentuje 1 wybrany wiersz: *napięcie – możliwość – potrzeba*.
- Zbierasz wypowiedzi na dużym flipcharcie lub tablicy w 3 kolumnach.
- Podkreślasz **wspólne wzorce** i pytasz:
„Co z tego możemy wdrożyć już dziś?”
„Które potrzeby powinny być przekazane dalej – dyrekcji, koordynatorom, projektowi Akademii Wsparcia?”

Moduł 2. Autonomia dzieci podczas posiłków, znaczenie właściwej organizacji posiłków, rola opiekuna, samodzielność dzieci, uwzględnienie autonomii dzieci oraz procesów zachodzących w czasie (180 min)

Komentarz trenera (na otwarcie):

„Pora posiłku w żłobku to często moment, który może albo zbudować relację z dzieckiem – albo ją naruszyć. I to nie dlatego, że coś robimy źle – ale dlatego, że mamy wokół jedzenia mnóstwo przekonań, napięć i oczekiwań. My – i rodzice. Słyszałam od wielu z was: *‘Rodzice mówią, że dziecko ma wszystko zjadać. Dyrektorka chce, żeby było czysto i szybko. A dziecko nie chce siść, nie chce spróbować, albo się bawi jedzeniem.’*”

Tymczasem autonomia – prawo do wyboru, do decydowania o sobie – to nie tylko coś, co dzieci *powinny dostać*, ale coś, czego one same się dopominają. John Bowlby pisał, że bez poczucia bezpieczeństwa dzieci nie uczą się samodzielności. A Anita Romanowska dodawała, że nie można uczyć samodzielności przez zmuszanie – tylko przez towarzyszenie.

Dzisiejszy moduł będzie więc o tym, jak wspierać dzieci przy jedzeniu – nie za wszelką cenę, ale tak, by rosły w zaufaniu. I jak jednocześnie nie zwariować – między oczekiwaniami rodziców, czasem, czystością, regulaminami i realiami dnia.”

1. Analiza własnych doświadczeń (40 min)

- Zapraszamy uczestniczki do podzielenia się własnymi doświadczeniami z tym jak same lubią jeść (opiszcie jak wygląda dla was dobry obiad, co dla was jest ważne jak jecie z rodziną, znajomymi?) trener notuje na flipcharcie.

Trener pokazuje, że te same albo bardzo podobne potrzeby dotyczą też dzieci i w ramach omówienia można się zastanowić jak można zapewnić zaspokojenie tych potrzeb w żłobku.
- Trener szykuje drugi flipchart i pyta: “czego życzylibyście sobie jako dzieciom w kwestii jedzenia” notuje na flipcharcie. Można dodać komentarz “W naszej kulturze nie jest obce zmuszanie, manipulowanie dziećmi do tego żeby zjadły, jak również namawianie dorosłych. Jednym z powodów może być to, że w naszej historii i pamięci narodowej głód jest wyraźnym śladem pamięciowym.”
- analiza własnych doświadczeń i własnej praktyki- indywidualna praca nad kartą autooceny (**Załącznik 3 do szkolenia**),

2. Obserwacja filmu - dyskusja (20 min)

<https://ecec-care.org/resources/video/video-library-good-practices>

(Filmy są dostępne po założeniu konta użytkownika.)

3. Odniesienie się do standardów i do konwencji o prawach dziecka (20 min)

Polecenie dla uczestniczek: znajdźcie przykłady standardów i praw dziecka, które widzicie, że są spełniane w filmie.

4. Sytuacje problemowe które mogą się zdarzyć (60 min)

Uczestniczki podzielone na 5 grup analizują jakie prawa dziecka są naruszane w poniższych sytuacjach.

Uczestniczki losują poszczególne sytuacje (**załącznik 3b** - trener może trzymać je w ręku lub losują z koperty). Uczestniczki nie mają na razie dostępu do klucza odpowiedzi, żeby mogły same znaleźć odpowiedź dotyczącą zaburzenia respektowania praw dziecka (w załączeniu do scenariusza zamieszczamy listę problemów).

Czas pracy - 10 minut. Potem przez 50 minut jest prezentacja na forum i dyskusja (średnio na każdą sytuację po 10 minut). Dyskusja w grupie nad wyzwaniami: Trener pyta o odniesienie do praw dziecka oraz propozycje rozwiązań, notuje na flipcharcie.

Wskazówka dla trenerów (jeśli są wątpliwości przy sytuacjach problemowych można zasugerować, żeby przenieść poniższe sytuacje w świat dorosłych na przykład restauracja i obiad ze znajomymi lub osoba z innego kręgu kulturowego)

Jakie prawa są naruszane przy poniższych sytuacjach? (podajemy uczestniczkom w grupach tylko sytuacje bez odpowiedzi) Co to robi dzieciom? Co czują?:

KLUCZ ODPOWIEDZI:

1. „Zjedz wszystko, bo nie wyjdziesz z sali” – (szantaż emocjonalny)

Opis sytuacji: Opiekunka warunkuje możliwość wyjścia na plac zabaw zjedzeniem całego posiłku, mimo że dziecko mówi, że już nie jest głodne.

Naruszane prawa:

- Art. 12 KPD – *prawo dziecka do wyrażania własnych poglądów i ich poszanowania.*
- Art. 3 KPD – *najlepszy interes dziecka jako nadrzędna zasada.*
- Standardy: „*wsluchiwanie się w potrzeby dziecka*”, „*szanowanie decyzji dziecka w zakresie autonomii cielesnej i emocjonalnej*”.

2. „Jedz szybciej, bo inne dzieci czekają” – (presja i pośpiech)

Opis sytuacji: Dziecko je w swoim tempie, ale jest ponaglone lub wręcz odsuwa się mu talerz, bo „czas się skończył”.

Naruszane prawa:

- Art. 6 KPD – *prawo dziecka do życia i rozwoju* (w tym do rozwoju we własnym tempie).
- Art. 31 KPD – *prawo do odpoczynku, czasu wolnego i swobodnego tempa działania*.
- Standardy: „zapewnienie spokojnego rytmu dnia”, „podążanie za rytmem i gotowością dziecka”.

3. „Masz jeść sam, bo tak trzeba, nie będę ci pomagać” – (pozorna autonomia bez wsparcia)

Opis sytuacji: Opiekunka odmawia pomocy dziecku, które nie radzi sobie z samodzielnym jedzeniem, w imię „uczenia samodzielności”.

Naruszane prawa:

- Art. 29 KPD – *prawo dziecka do rozwoju w atmosferze wsparcia, a nie presji*.
- Art. 3 KPD – *działanie w najlepszym interesie dziecka*.
- Standardy: „wsparcie w rozwijaniu samodzielności dostosowane do etapu rozwoju dziecka”, „obserwacja i adekwatne reagowanie”.

4. „Nie dam ci dokładki, bo już masz dość” – brak możliwości wyrażenia własnych potrzeb

Opis sytuacji: Dziecko sygnalizuje, że chce więcej jedzenia, ale opiekunka odmawia, kierując się z góry przyjętym limitem lub własną oceną.

Naruszane prawa:

- Art. 12 KPD – *prawo dziecka do bycia wysłuchanym i branym pod uwagę*.
- Art. 24 KPD – *prawo do odpowiedniego odżywiania*.
- Standardy: „reagowanie na sygnały dziecka”, „elastyczność w organizacji posiłków”.

5. „U nas każde dziecko dostaje dokładnie to samo, bo tak jest łatwiej” – brak indywidualizacji

Opis sytuacji: Dzieci otrzymują te same porcje i potrawy, bez uwzględnienia ich preferencji, alergii, apetytu czy etapu rozwoju.

Naruszane prawa:

- Art. 2 KPD – *zakaz dyskryminacji, także ze względu na potrzeby rozwojowe*.
- Art. 6 i 24 KPD – *prawo do rozwoju i zdrowia*.
- Standardy: „indywidualizacja opieki i rytmu dnia”, „uwzględnianie możliwości i potrzeb dziecka”.

6. „Nie pozwalam ci dotykać jedzenia rękami” – ograniczanie eksploracji i doznań sensorycznych

Opis sytuacji: Dziecku zabrania się jeść rękami, mimo że to jego sposób uczenia się i poznawania jedzenia na wczesnym etapie.

Naruszane prawa:

- Art. 29 KPD – *prawo do wszechstronnego rozwoju (w tym sensorycznego).*
- Art. 13 KPD – *prawo do swobodnego wyrażania siebie, także poprzez ciało.*
- Standardy: „*wspieranie eksploracji i poznania świata w sposób bezpieczny i zgodny z potrzebami dziecka*”.

4. Planowanie własnego rozwoju we wdrażaniu standardów (25-30 minut)

Mikro-zmiany – uczestniczki na karcie zapisują:

„Jakie zmiany we wspomaganiu autonomii dzieci przy jedzeniu są dla mnie pierwsze do wprowadzenia?”

„Co zmienię / spróbuję w ciągu tygodnia?”

„Czego potrzebuję, by to wdrożyć?”

„Od kogo mogę uzyskać wsparcie?”

Moduł 3. Higiena i czynności toaletowe , uwzględnianie potrzeb i autonomii dziecka, rola opiekuna, zagadnienia związane z bezpieczeństwem i komfortem dziecka (180 min)

Komentarz trenera (na otwarcie):

„Większość dzieci przychodzi do żłobka jeszcze z pieluszką. I to właśnie my, opiekunki, jesteśmy często pierwszymi dorosłymi, którzy pomagają im uczyć się intymności, dbania o ciało, granic cielesnych. A jednocześnie to momenty ogromnie wymagające: jest presja czasu, hałas, potrzeba szybkiego działania, dzieci, które nie chcą współpracować, nie mówią jeszcze, co się dzieje – a my mamy za zadanie zadbać i o ich komfort, i o higienę.

Wiem, że w takich chwilach może się pojawić myśl: *„To się po prostu musi wydarzyć – nie ma czasu na czułość, delikatność, wybory dziecka.”* Ale podejście Reggio Emilia uczy nas, że każde działanie może być relacyjne. A Sylvia Chard pisała, że dzieci uczą się świata – także swojego ciała – poprzez to, jak my je traktujemy w najzwyklejszych sytuacjach.

Ten moduł jest właśnie o tym: jak w tej codzienności – trudnej, fizycznej, czasem chaotycznej – dać dziecku poczucie kontroli, godności i bezpieczeństwa. I jak to może zadziałać także na nas: na nasze zmęczenie, poczucie sensu i spokój.”

1. Ćwiczenie projekcyjne „Wycieczka autokarem z zepsutym WC” (20 min)

Cel ćwiczenia:

Zwiększenie empatii uczestniczek wobec dzieci w sytuacjach związanych z fizjologią, potrzebą kontroli nad własnym ciałem i dyskomfortem. Uświadomienie, że potrzeby fizjologiczne nie mogą być ignorowane, ani zewnętrznie kierowane.

Krok po kroku:

1. Powiedz grupie:
„Wyobraźcie sobie, że jesteście na wycieczce autokarowej. Jest gorąco, siedzicie już 3 godzinę, a toaleta w autokarze się zepsuła. jesteście na autostradzie. Nie ma gdzie się zatrzymać. Co czujecie?”
2. Poproś o chwilę ciszy i refleksji.
3. Zadaj pytania do całej grupy i zapisuj odpowiedzi na flipcharcie:
 - Co czujecie w ciele? (napiecie, frustracja, ból, wstyd?)
 - Czego potrzebujecie, czego będziecie wymagać od kierowcy?
 - Kto będzie decydować kiedy będzie można skorzystać z WC?
 - Kto będzie decydować o warunkach korzystania z łazienki (prywatność, higiena)

W podsumowaniu można ponownie odnieść się do tego, że potrzeby człowieka (zarówno małego jak i dużego są uniwersalne)

2. Ćwiczenie 2 (zmienione): „Codzienność pod lupą – prawa dziecka w sytuacjach higienicznych” (50–60 min)

Cel ćwiczenia:

- Rozpoznanie rzeczywistych sytuacji z życia żłobka, w których może dochodzić do naruszeń praw dziecka – również tych mniej oczywistych,
- Pogłębienie świadomości dotyczącej praw dziecka w obszarze higieny,
- Ćwiczenie umiejętności przekładania sytuacji trudnych na konkretne dobre praktyki.

Instrukcje dla trenera:

Wprowadzenie do ćwiczenia (5 min)

- Powiedz uczestniczkom:
„Chcemy przyrzeć się dzisiejszej codzienności w żłobkach – nie idealnej, ale tej, którą naprawdę znamy. Porozmawiamy o sytuacjach, w których prawa dziecka mogą być przekraczane – także tych, które wydają się ‘normalne’, bo są częścią rutyny. Dzięki temu zobaczymy, gdzie są pola do zmiany.”

Przypomnij:

- **prawa dziecka działają także przy przewijaniu, ubieraniu, myciu rąk – to nie są sytuacje techniczne, tylko relacyjne,**
- **często naruszenia nie są wynikiem złej woli, ale pośpiechu, rutyny, presji czasu – i warto je nazywać bez oceniania siebie nawzajem.**

Zebranie przykładów z praktyki (10–15 min)

Podziel uczestniczki na 3–4-osobowe grupy. Każda grupa otrzymuje kartę z 3 pytaniami i miejsce na zapisanie odpowiedzi:

Pytania dla grup:

- **Jakie sytuacje związane z higieną w żłobku mogą naruszać prawa dziecka – nawet jeśli nikt tego tak nie nazywa?**
- **Jakie zachowania dorosłych (nasze, koleżanek, rodziców) mogą z pozoru wyglądać „normalnie”, ale budzą wasz niepokój?**
- **W jakich momentach dziecko traci kontrolę nad swoim ciałem, a my to bagatelizujemy?**

Wskazówka:

Zachęć, by grupy zapisały konkretne przykłady, np.

- **dziecko jest przewijane bez zapowiedzi,**
- **nikt nie mówi mu, co się będzie działo,**
- **ktoś komentuje głośno jego brudną pupę lub „że znowu zrobiło kupę”.**

Analiza przykładów: prawa dziecka i możliwe zmiany (15 min)

Każda grupa wybiera jeden przykład, który chce przeanalizować bardziej szczegółowo – i uzupełnia prostą tabelę (na flipcharcie lub karcie pracy):

Sytuacja z codzienności	Jakie prawa dziecka mogą być naruszone?	Jak to może wpływać na dziecko?	Co mogłoby być dobrą praktyką zamiast tego?
-------------------------	---	---------------------------------	---

Jeśli trzeba – przypomnij prawa z Konwencji:

- **prawo do poszanowania godności (art. 1, 16),**
- **prawo do informacji i wyrażania zgody (art. 12),**
- **prawo do rozwoju (art. 6),**
- **prawo do opieki i ochrony przed wstydem/upokorzeniem (art. 19).**

Omówienie i refleksja (10 min)

Zrób krótką prezentację na forum: każda grupa przedstawia 1 analizowaną sytuację i propozycję zmiany.

Pytania do podsumowania:

- **Co was zaskoczyło, gdy spojrzeliście na te sytuacje przez pryzmat praw dziecka?**
- **Które dobre praktyki można wdrożyć od razu?**
- **Co wymaga zmiany w zespole, a co w regulaminie/dyrekcji?**
- **Czy i jak można wspierać autonomię dziecka podczas czynności higienicznych w żłobku – w realiach dużej grupy, presji czasu i potrzeb dorosłych?” spisujemy na flipcharcie**

4. Analiza własnej praktyki - indywidualna praca nad kartą autooceny (załącznik 4 do szkolenia), (15 min)

5. Kapelusze (60-80 min)

Rozdaj uczestniczkom kartki lub karty kapeluszy (jeśli masz) – mogą pracować w 3–6 podgrupach lub na forum, jeśli grupa jest mniejsza. Uczestniczki wybierają sobie jeden z pomysłów “jak wspierać autonomię dzieci w sytuacjach higienicznych” z poprzedniego ćwiczenia i odpowiadają na nie, używając tabeli poniżej. Użyjcie do tego metody “Kapelusze”, gdzie kapelusz czarny oznacza perspektywę obiektywnej krytyki, kapelusz żółty - perspektywę pozytywnego myślenia, kapelusz zielony - perspektywę kreatywnego myślenia.

Kapelusz	Czas	Przykładowe pytania	Forma
 Czarny	5–7 min	Co jest trudne? Co grozi niepowodzeniem? Jakie są ograniczenia, zagrożenia, wyzwania?	Praca w parach / podgrupach – lista
 Żółty	5–7 min	Co może pójść dobrze? Jakie korzyści ma wspieranie autonomii dzieci? Dla kogo to dobre?	Burza mózgów na forum – zapisuj na flipie
 Zielony	10 min	Jakie są możliwe rozwiązania? Co mogę zrobić, by choć trochę wesprzeć autonomię dzieci?	Praca w podgrupach: “Jakie mikro-zmiany możemy wprowadzić?”

6. Planowanie własnego rozwoju we wdrażaniu standardów (10 min)

Mikro-zmiany – uczestniczki na karcie zapisują:

„Co zmienię / spróbuję w ciągu tygodnia?”

„Czego potrzebuję, by to wdrożyć?”

„Od kogo mogę uzyskać wsparcie?”

Moduł 4. Nawiązywanie relacji z dziećmi , rola i zachowania opiekuna, stwarzanie sytuacji zwiększających poczucie bezpieczeństwa dzieci i budujących ich tożsamość (180 min)

Komentarz trenera (na otwarcie):

„Czasem słyszę pytanie: Czy naprawdę każdemu dziecku muszę dawać tyle uwagi, skoro jest nas tylko dwie i piętnaścioro dzieci? To bardzo ludzkie pytanie. Bo jesteśmy tylko ludźmi – mamy ograniczoną uwagę, energię, czas.

Ale wiemy też, że nic nie działa w żłobku, jeśli nie ma relacji. Relacja to nie ‘dodatek’, to fundament. Prof. Daniel Siegel mówi, że mózg dziecka rozwija się w odpowiedzi na relacje z dorosłymi. A Bernard van Leer Foundation podkreśla, że właśnie w pierwszych latach życia dziecko ‘uczy się siebie’ przez to, jak reaguje na nie dorośli.

Ten moduł jest o tym, jak te relacje budować – nie jako ideał, ale jako codzienną, dostępną praktykę. Jak być dla dzieci osobą bezpieczną – i co robić, gdy same jesteśmy zmęczone, przeciążone, albo mamy trudność z konkretnym dzieckiem. I co może pomóc nam – w sobie – znaleźć więcej cierpliwości, autentyczności i sensu.”

1. Analiza własnych doświadczeń (25 min)

“Co robił dorosły, którego pamiętam jako osobę wspierającą? To nie musi być rodzic, może być nauczyciel lub osoba z dalszej rodziny” – praca w dwójkach po 2 minuty (patrz instrukcja do modułu na otwarcie), potem omówienie na forum i trener zapisuje hasła na flipcharcie. Flipchart ten może posłużyć do reszty modułu jako odnośnik. **Wskazówka dla trenera:** zadbać, żeby zebrane cechy wspierającego dorosłego nie potraktować jako wzorca, do którego dążymy tylko jako inspirację do odpowiedzi na pytanie, co służy dziecku w relacjach z dorosłym.

2. Obserwacja filmu - dyskusja (25 min)

<https://ecec-care.org/resources/video/video-library-good-practices>

(Filmy są dostępne po założeniu konta użytkownika.)

Jakie zachowania osoby dorosłej sprzyjają nawiązywaniu relacji z dziećmi?

Co jeszcze widzieliście na filmie, co jest warte powtórzenia w placówce?

3. Analiza własnej praktyki - indywidualna praca nad kartą autooceny (załącznik 5 do szkolenia) (20 min)

4. Wyzwania opiekuna w budowaniu relacji (80 min)

Dyskusja nad wyzwaniami (może coś wyjdzie z analizy autooceny) propozycje rozwiązań problemów, odniesienie do standardów i do konwencji o prawach dziecka dyskusja w grupie

„W budowaniu relacji z dziećmi dużo zależy od naszej uważności, ale też od warunków, w których pracujemy. Czasem wydaje się, że nic się nie da – ale często po prostu mieszamy rzeczy, na które mamy wpływ, z tymi, które go wymagają od innych. Przejdziemy teraz do ćwiczenia, które pomoże to rozdzielić.”

Rozdaj uczestniczkom **karty do pracy indywidualnej lub zespołowej** (może być A4, A3 lub flipchart), podzielone na trzy okręgi lub obszary:

Strefa	Opis	Przykłady (podpowiedzi dla uczestniczek)
 Mam wpływ	To, co mogę zrobić sama, od razu, bez pytania kogokolwiek.	sposób, w jaki mówię do dziecka, ton głosu, gesty, reagowanie na emocje
 Mam wpływ pośredni / z zespołem	Wymaga współpracy, rozmowy z zespołem, dyрекcją lub rodzicami.	ustalenia zasad kontaktu z dziećmi, sposób reagowania na płacz, organizacja adaptacji
 Nie mam wpływu teraz, ale warto to nazwać	To, co mnie frustruje, ale jest poza moją kontrolą – potrzebuje zmiany systemowej, strukturalnej.	liczba dzieci w grupie, metraż, brak wystarczającej liczby opiekunek

5. Planowanie własnego rozwoju we wdrażaniu standardów (20-30 min)

Praca w parach (20-30 min). Jest to też ćwiczenie z aktywnego wspierającego słuchania - mówi jedna osoba a druga ją słucha potem zmiana

Zadanie:

„Zastanów się nad konkretnymi sytuacjami z Twojej pracy z dziećmi. Co w kontekście relacji możesz zmienić sama? Co z zespołem? Co Cię boli, ale nie możesz zmienić sama? Zapisz to w odpowiednich strefach.”

Podsumowanie szkolenia i refleksja (60 min)

Dyskusja grupowa, podsumowanie oczekiwań, planowanie własnego rozwoju we wdrażaniu standardów, rozdanie materiałów pomocniczych.

Zadbaj o rundkę końcową, żeby uczestniczki mogły powiedzieć, co biorą dla siebie ze szkolenia.

Wykaz materiałów szkoleniowych:

- Konwencja o Prawach Dziecka oraz przykłady realizacji praw dziecka w instytucji opieki – rozsypanka (załącznik 1)
- Karty autooceny do 4 modułów (załączniki 2, 3, 4, 5)
- Materiały pomocnicze do każdego z 4 modułów dla uczestników (załącznik: 2a, 3a, 4a, 5a)
- Sytuacje problemowe – Moduł 2 -przykłady do pocięcia (Załącznik 3b)
- Przykłady krótkich 3-4 minutowych filmów obrazujących dany temat: <https://ecec-care.org/resources/video/video-library-good-practices> (film **Lunch time - Italy** – do wykorzystania w module 2 i 4)
- Ankieta ewaluacyjna

